

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 1965-1966.

---

16 JUNI 1966.

Voorstel van wet tot wijziging van de artikelen 17 en 87 van de gecoördineerde dienstplichtwetten van 30 april 1962.

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE VOOR DE
BINNENLANDSE ZAKEN EN HET OPENBAAR
AMBT (1) UITGEBRACHT
DOOR DE HEER **VAN CAUWELAERT**.

DAMES EN HEREN,

Uwe Commissie voor Binnenlandse Zaken heeft in haar vergadering van 17 en van 31 mei 1966 een grondig onderzoek gewijd aan het wetsvoorstel, ingediend op 18 november 1965 door de heren Verboven en consorten, tot wijziging van de artikelen 17 en 87 der gecoördineerde dienstplichtwetten d.d. 30 april 1962.

Al de leden van uwe Commissie en ook de Minister van Binnenlandse Zaken waren het eens om te erkennen dat het voorliggend wetsvoorstel volstrekt getrouw blijft aan de algemene beginselen van de thans vigerende dienstplichtwetten en alleen voor doel heeft de toepassing dier algemeen aanvaarde beginselen te verzekeren op een, overigens in aantal zeer beperkte, reeks van gevallen die bij het opstellen van de bestaande dienstplichtwetteksten aan de aandacht van de Wetgever ontgaan waren, doch die, bij nader onderzoek, ongetwijfeld evenzeer aanspraak kunnen maken op de bezorgdheid van de Wetgever als deze die reeds nu door de vigerende wetsbeschikkingen geregeld worden.

---

(1) De volgende leden hebben aan de beraadslagingen van de Commissie deelgenomen :

De heren Harmegnies, voorzitter; Ancot, Baltus, Deliège René, De Man, Ridder de Stexhe, Hanin, Hanssen, Jottrand, Lacroix, Laurent, Sledsens, Van Cauwenberghe, Van Cleemput, Vandenbussche, Vermeylen, Verspeeten en Van Cauwelaert, verslaggever.

R. A 7044

Zie :

Gedr. St. van de Senaat :

17 (Zitting 1965-1966) : Voorstel van wet.

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1965-1966.

---

16 JUIN 1966.

Proposition de loi modifiant les articles 17 et 87 des lois coordonnées du 30 avril 1962 sur la milice.

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION
DE L'INTERIEUR ET DE LA FONCTION
PUBLIQUE (1)
PAR M. **VAN CAUWELAERT**.

MESDAMES, MESSIEURS,

Au cours de ses réunions du 17 et du 31 mai 1966, votre Commission a consacré un examen approfondi à la proposition de loi modifiant les articles 17 et 87 des lois coordonnées du 30 avril 1962 sur la milice, déposée le 18 novembre 1965 par M. Verboven et consortes.

Tous les commissaires, ainsi que le Ministre de l'Intérieur, ont été d'accord pour reconnaître que cette proposition de loi reste absolument fidèle aux principes généraux des lois actuelles sur la milice et qu'elle vise uniquement à assurer l'application de ces principes généralement admis à certains cas, d'ailleurs très peu nombreux, qui avaient échappé à l'attention du législateur au moment de la rédaction des lois sur la milice. Pourtant, si on les examine de plus près, ces cas méritent incontestablement la même sollicitude de sa part que ceux qui sont d'ores et déjà réglés par les textes en vigueur.

---

(1) Les membres suivants ont participé aux délibérations de la Commission :

MM. Harmegnies, président; Ancot, Baltus, Deliège René, De Man, Chevalier de Stexhe, Hanin, Hanssen, Jottrand, Lacroix, Laurent, Sledsens, Van Cauwenberghe, Van Cleemput, Vandenbussche, Vermeylen, Verspeeten et Van Cauwelaert, rapporteur.

R. A 7044

Voir :

Document du Sénat :

17 (Session de 1965-1966) : Proposition de loi.

Het gaat namelijk over de gunstmaatregelen die door de dienstplichtwetten worden voorzien ten voordele van de gezinnen met zware kinderlast.

Het wetsvoorstel heeft inderdaad voor doel aan de ware economische en sociale werkelijkheid der gezinnen met zware kinderlast recht te laten wedervaren — telkens die werkelijkheid zich in feite voordoet op onbetwistbare wijze en in zulke omstandigheden dat alle misbruikmogelijkheden uitgeschakeld zijn — zonder zich te laten beperken door zekere strict juridische definities die voor deze gevallen geen uitsluitend richtsnoer mogen zijn, gezien het doel zelf dat door de dienstplichtwetten wordt nagestreefd in hun gunstmaatregelen ten voordele van de gezinnen met zware kinderlast.

Aldus is het vanzelfsprekend dat, bij voorbeeld, wanneer een gezin tot stand komt door het huwelijk van een weduwnaar en een weduwe die elk vier jonge kinderen hebben van een vorig huwelijk, de kinderlast van dergelijk gezin op het economisch en sociaal vlak in alle objectiviteit dezelfde betekenis heeft en dus ook vanwege de wetgever dezelfde tegemoetkoming verdient als een gezin met acht kinderen die volle of halve broers en zusters zouden zijn. Dezelfde toestand kan zich ook voordoen wanneer uit de echt gescheiden personen met elkaar in het huwelijk treden, wanneer een weduwnaar of weduwe in het huwelijk treedt met een uit de echt gescheiden persoon of wanneer een weduwnaar of weduwe of een uit de echt gescheiden persoon in het huwelijk treedt met een persoon die erkende onwettige kinderen heeft. Dat wijders de geadopteerde kinders steeds op gelijke voet dienen gesteld te worden met de wettige kinderen hoeft zelfs geen betoog in het licht van de ontwikkelingsgang van onze wetgeving en onze rechtsleer op dat gebied. Tenslotte is er een werkelijkheid die misschien nog meer dan de reeds opgesomde gevallen de aandacht en de sympathie van de wetgever verdient : namelijk deze van de gevallen van feitelijke opnemings van kinderen in en ten laste van een gezin dat niet het gezin is van een hunner ouders en zonder dat er adoptie geweest is; er kunnen inderdaad zeer eerbiedwaardige redenen zijn om een kind (dat, bij voorbeeld, wees is of door toevallige omstandigheden in de onmogelijkheid verkeert van zijn ouders bescherming en opvoeding te krijgen) in een gezin op te nemen zonder het te adopteren, ten einde zijn wettig of natuurlijk familieverband ongerept te laten. Welnu, ook de aanwezigheid van dergelijk kind of dergelijke kinderen in een gezin schept een feitelijke economische en sociale werkelijkheid, die even achtenswaardig is en even onbetwistbaar als deze van de normale aanwezigheid van wettige kinderen in een normaal gezin. Ten einde nochtans misbruiken te voorkomen of te vermijden door aan zeer voorbijgaande toestanden een betekenis te hechten welke zij niet hebben, voorziet het wetsvoorstel dat dergelijke gevallen slechts in aanmerking worden genomen, wanneer het kind of de kinderen in kwestie minstens sedert tien jaar ten laste zijn van het betrokken gezin in de fiscaalrechtelijke zin van het woord.

Om dan het doel van een objectieve tegemoetkoming der dienstplichtwetgeving aan de feitelijke economische en sociale werkelijkheid van de kinderlast

Il s'agit, en l'espèce, des mesures de faveur prévues par les lois sur la milice au bénéfice des familles nombreuses.

En effet, la proposition tend à mettre la loi en concordance avec la réalité économique et sociale des familles ayant la charge de nombreux enfants — chaque fois que cette réalité se présente dans les faits de façon incontestable, de telle manière que toute possibilité d'abus se trouve éliminée — sans trop s'arrêter à des définitions strictement juridiques qui ne sauraient suffire à régler convenablement les cas visés, étant donné le but poursuivi par les lois sur la milice en ce qu'elles prévoient des mesures spéciales en faveur des familles nombreuses.

Ainsi, par exemple, il va de soi que, lorsqu'une famille se crée par le mariage d'un veuf et d'une veuve ayant chacun quatre jeunes enfants issus d'un mariage antérieur, les charges de cette famille ont, en toute objectivité, la même importance sur le plan économique et social et, méritent dès lors, de la part du législateur, la même sollicitude que celles d'une famille comptant huit enfants qui sont frères et sœurs germains, consanguins ou utérins. La même situation peut se présenter en cas de mariage de personnes divorcées, lorsqu'un veuf ou une veuve épouse une personne divorcée ou lorsqu'un veuf, une veuve ou une personne divorcée épouse une personne ayant des enfants naturels reconnus. De plus, il est évident que les enfants adoptifs doivent toujours être mis sur pied d'égalité avec les enfants légitimes, conformément à l'évolution de la législation et de la doctrine dans ce domaine. Enfin, il existe une réalité qui mérite, peut-être plus encore que les cas précités, l'attention et la sympathie du législateur : il s'agit des cas où, en fait, certains enfants ont été recueillis par une famille qui en assume la charge et qui n'est pas celle d'un de leurs parents ou du conjoint d'un de leurs parents, et ce sans qu'il y ait eu adoption; en effet, une famille peut avoir des raisons très respectables de recueillir un enfant (qui, par exemple, est orphelin ou se trouve, du fait de circonstances fortuites, dans l'impossibilité d'être éduqué par ses parents et de bénéficier de leur protection), sans toutefois l'adopter, afin de laisser intact son milieu familial légitime ou naturel. Or, la présence de tels enfants dans une famille crée également une réalité économique et sociale qui mérite l'attention et qui est aussi incontestable que celle de la présence normale d'enfants légitimes dans une famille normale. Cependant, afin de prévenir les abus et d'éviter que des situations essentiellement transitoires se voient attribuer une signification qu'elles n'ont pas, la proposition de loi prévoit que les cas de l'espèce ne seront pris en considération que si l'enfant ou les enfants en question sont fiscalement à charge de la famille intéressée depuis dix ans au moins.

Aussi, pour atteindre son but, qui est d'adapter, sur des bases objectives, la législation sur la milice aux réalités économiques et sociales des charges de famille, la

der gezinnen te verzekeren, beschikt de voorgestelde wijziging van artikel 17 der vigerende teksten de gelijkstelling met de volle of halve broers en zusters van al de andere kinderen van een der echtgenoten, nochtans op voorwaarde dat ze ongehuwd zijn en normaal deel uitmaken van het gezin (op het ogenblik der aanvraag), alsmede gelijkstelling, met de wettige kinderen, van de erkende natuurlijke, geadopteerde en feitelijk sedert tien jaar ten laste van het gezin opgenomen kinderen.

Steeds in de lijn van dezelfde bezorgdheid om aan de feitelijke economische en sociale werkelijkheid der gezinnen tegemoet te komen ligt de voorgestelde wijziging voor het vigerende artikel 87, § 1 littera a), waar de afschaffing van de voorwaarde van het gehuwd-zijn wordt voorzien. Inderdaad, de voorwaarde van het gehuwd-zijn was door de wetgever ingelast geworden omdat men meende aldus de zekerheid te bekomen dat de persoon in kwestie geen deel meer uitmaakt van het ouderlijk gezin en dus economisch en sociaal geen steun meer uitmaakt voor dat gezin. Men had echter hierbij uit het oog verloren dat er ook ongehuwde kinderen zijn die opgehouden hebben een steun voor het gezin te zijn en die zelfs soms een zware last voor hun ouders en broeders en zusters uitmaken; aldus zieken en gebrekkigen; wijders lijkt het geen twijfel dat bedienaars van de eredienst, hoewel ongehuwd, geen materiële steun kunnen verlenen aan hun ouderlijk gezin; andere ongehuwden kunnen zich bevinden in overzeese landen. En uiteindelijk moet ook rekening worden gehouden met zekere duidelijke tendenzen van onze samenleving: ongehuwde kinderen blijven niet meer steeds samenwonen met hun ouders en hebben meer en meer de gewoonte, op een zekere leeftijd, zich afzonderlijk te vestigen in de nabijheid van hun werkgelegenheid.

Een ogenblik dacht een der leden van de Commissie eraan de afschaffing van de voorwaarde van het gehuwd-zijn te verbinden met de voorwaarde dat de eerste begunstigde ten minste zou moeten opgehouden hebben deel uit te maken van het gezin. Bij nadere bespreking kwam het betrokken lid echter tot de overtuiging dat het niet wenselijk was in die zin een amendement in te dienen omdat een dergelijke nieuwe voorwaarde in de wettekst voor gevolg zou hebben dat de ongehuwde eerste begunstigde (van de door artikel 87 bedoelde uitzonderingsmaatregel) ertoe zou worden aangezet het gezin te verlaten ten einde de begunstiging van een tweede lid mogelijk te maken. Het is waarschijnlijk dat in een aantal gevallen dergelijke verhuizing slechts schijn zou zijn doch oncontroleerbaar. En daarbij zijn er gevallen van gezinnen die getroffen geweest zijn door zware ongelukken waar de aanwezigheid van de ongehuwde eerste begunstigde voor sommige ernstige moeilijkheden een oplossing brengt die anders ondenkbaar zou zijn; en het bleek niet wenselijk in dergelijke gevallen de toewijding van de eerste begunstigde zoon voor zijn ouders, broeders en zusters in 't gedrang te brengen.

Al de zoëven uiteengezette beschouwingen vertolken de eenparige zienswijze van de Commissieleden en de Minister van Binnenlandse Zaken, zowel als van de indieners van het wetsvoorstel.

modification proposée à l'article 17 des textes en vigueur prévoit l'assimilation aux frères et sœurs germains, consanguins et utérins de tous les autres enfants de l'un des époux, à condition toutefois qu'ils soient célibataires et fassent normalement partie de la famille (au moment de la demande), ainsi que l'assimilation aux enfants légitimes, des enfants naturels reconnus, des enfants adoptifs et des enfants recueillis qui sont effectivement depuis dix ans à charge de la famille.

Toujours dans le souci d'adapter la législation à la réalité économique et sociale des familles telles qu'elles sont constituées en fait, il est proposé de modifier l'actuel article 87, § 1er, a), en supprimant la condition que le premier bénéficiaire soit marié. En effet, cette condition avait été prévue par le législateur parce qu'il avait estimé que l'on aurait ainsi la certitude que l'intéressé ne fait plus partie de son foyer d'origine et sur le plan économique et moral, ne lui apporte donc plus aucune aide. Mais on avait perdu de vue l'existence d'enfants célibataires qui ont cessé d'être une aide pour leur famille et qui, parfois, constituent même une lourde charge pour leurs parents ainsi que pour leurs frères et sœurs, tels les malades et les infirmes; d'autre part, il n'est pas douteux que les ministres des cultes, bien que non mariés, ne sont pas en mesure d'apporter une aide matérielle à leur famille; d'autres célibataires encore peuvent se trouver dans des pays d'outre-mer. Enfin, il faut également tenir compte de certaines tendances très nettes de la société d'aujourd'hui: tous les enfants célibataires ne continuent pas à habiter avec leurs parents et il est de plus en plus fréquent qu'à un certain âge, ils aillent s'établir seuls à proximité de leur lieu de travail.

A certain moment, un commissaire avait estimé qu'il convenait de lier la suppression de la condition du mariage à celle que le premier bénéficiaire, au moins, devrait avoir cessé de faire partie de la famille. Mais dans le cours ultérieur des débats, l'intervenant acquit la conviction qu'il n'était pas souhaitable de déposer un amendement en ce sens, parce que cette condition nouvelle aurait pour effet que le premier bénéficiaire célibataire de la dérogation prévue par l'article 87 pourrait être tenté de quitter sa famille afin de permettre à un second membre de celle-ci d'en bénéficier à son tour. Il est vraisemblable que ce déménagement n'aurait assez souvent qu'un caractère fictif mais le fait serait incontrôlable. En outre, certaines familles ont été durement frappées par le malheur et la présence du premier bénéficiaire célibataire apporte une solution à de graves difficultés qu'il serait impossible de résoudre autrement; il n'a pas paru opportun de courir le risque de rendre inutile le dévouement dont le premier fils bénéficiaire fait preuve envers ses parents et ses frères et sœurs.

Toutes les considérations que nous venons d'exposer traduisent le point de vue unanime de la Commission et du Ministre de l'Intérieur ainsi que des auteurs de la proposition de loi.

Het spreekt vanzelf dat de Commissie zich bekomerd heeft om de weerslag welke de wetwording van dit voorstel zou kunnen hebben op de getalsterkte der behoeften van het leger aan geschikte dienstplichtigen. Dienaangaande dient echter geen ongerustheid te bestaan. De kwestie stelt zich overigens slechts voor de wijziging van artikel 17; vermits voor artikel 87 de Minister de omvang van de toepassing in handen houdt ten einde juist met de behoeften van het leger te kunnen rekening houden. Welnu, het gering aantal der gevallen getroffen door de wijziging van artikel 17 kan geen twijfel lijden (hoewel hier natuurlijk nauwkeurig statistisch materiaal ontbreekt) wegens het gering aantal der grote gezinnen dat blijkt uit de algemene bevolkingsstatistieken en ook uit de militiestatistieken. Voor de lichting 1965 (de cijfers van 1966 zullen slechts in september aanstaande kenbaar zijn) waren er 3.181 vrijstellingen van dienst voor gezinnen met 6 of meer kinderen : 1.150 als eerste begunstigden en 2.031 als tweede begunstigden. Anderzijds is er de groeiende getalsterkte der lichtingen sedert enkele jaren. In dit verband moge het volstaan, deze twee cijfers te geven : in 1959 was het aantal ingeschrevenen voor de lichting 51.860 en in 1964 beliep dit aantal 59.880. Bij de verwezenlijking van deze wetsmaatregel kan het vraagstuk van de behoeften van het leger dan ook buiten beschouwing gelaten worden.

Het wetsvoorstel werd aangenomen met algemeenschap van stemmen.

Het verslag werd eenparig goedgekeurd.

De Verslaggever,
K. VAN CAUWELAERT.

De Voorzitter,
H. HARMEGNIES.

Il va sans dire que la Commission s'est préoccupée de l'incidence que le vote de cette proposition pourrait avoir sur les besoins de l'armée en miliciens aptes au service. Mais il n'y a pas lieu de s'inquiéter à ce sujet. Au demeurant, la question ne se pose que pour la modification de l'article 17; quant à l'article 87, le Ministre veillera à contrôler l'étendue de son champ d'application, précisément afin de pouvoir tenir compte des besoins de l'armée. Or, le nombre réduit des cas visés par la modification proposée à l'article 17 ne fait aucun doute (encore que l'on ne dispose évidemment pas de statistiques précises) en raison du nombre limité de familles nombreuses que font apparaître les statistiques générales de la population et les statistiques de milice. Pour la levée de 1965 (les chiffres de 1966 ne seront disponibles qu'en septembre prochain), il y a eu 3.181 libérations du service actif en faveur de familles de 6 enfants ou plus : 1.150 premiers bénéficiaires et 2.031 seconds bénéficiaires. Par ailleurs, on constate un accroissement numérique des levées depuis quelques années. A ce sujet, il suffira de citer les deux chiffres suivants : pour la levée de 1959, les nombre d'inscrits a été de 51.860 et en 1964, de 59.880. Dans l'application de la mesure envisagée, les besoins de l'armée ne poseront donc pas de problème.

La proposition de loi a été adoptée à l'unanimité.

Le présent rapport a également été approuvé à l'unanimité.

Le Rapporteur,
K. VAN CAUWELAERT.

Le Président,
H. HARMEGNIES.